

Eerste hulp bij ontruiming

Inleiding	2
Voorkomen is beter dan genezen	3
vertrekcentra verzet	
Wees voorbereid	4
inventariseren draaiboek hoe en wanneer	
Tijdens de ontruiming	5
wat vragen wat doen	
Juridische achtergrond	6
oude vreemdelingenwet nieuwe vreemdelingenwet medische noodzaak zwangerschap 14/1 brieven ontruiming en vertrekcentra gescheiden gezinnen vertrek en besluitmoratorium	
Hulp bieden	9
onderdak strafbaar spierballentaal medisch onderwijs overig	
Detentie en uitzetting	11
vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking vreemdelingenbewaring uitzetting uitzetting onvermijdelijk	
Handige adressen	13

Inleiding

Minister Verdonk is vastbesloten het vertrekbeleid van uitgeprocedeerde asielzoekers door te zetten, hetgeen betekent dat de komende tijd huisuitzettingen plaats gaan vinden. Zoals het er nu naar uitziet is men voornemens in juni dit jaar te starten met de zogenaamde 'facilitering van terugkeer'. Basis hiervoor is de brief van de minister over de eenmalige regeling van 23 januari 2004 en het *terugkeerplan langdurig verblijvende asielzoekers*, waar verscherping, extra maatregelen en meer toezicht worden aangekondigd.

Tegelijkertijd is er verzet vanuit vele hoeken; kerken, scholen, organisaties, burens velen keren zich af van dit beleid en roepen om een ruimer pardon. Mensen schieten te hulp, zoeken onderdak of proberen een ontruiming te voorkomen.

Deze brochure is bedoeld voor hen die uitgeprocedeerden (willen) ondersteunen. Het probeert vooruit lopend op het aangekondigde beleid een overzicht te geven van de mogelijkheden, manieren van verzet, rechten van ongedocumenteerden en hun supporters.

Het is niet de bedoeling om in te gaan op de argumenten voor een generaal pardon. Wat ons betreft spreekt het voor zich, dat mensen die geruime tijd hier verblijven niet gedwongen mogen worden terug te keren.

De brochure is bedoeld als een kleine aanzet om in de materie thuis te raken. Het pretendeert niet een volledig beeld te geven van wat er allemaal kan gebeuren, daarvoor is het onderwerp te complex en de jurisprudentie veelzijdig.

Eerst houden we een kort betoog over het voorkómen van een ontruiming en de achterliggende motivatie. Daarna gaan we in op de voorbereidingen en wat te doen als de ontruiming plaats vindt.

Vervolgens wat meer juridische achtergronden over ontruiming, uitzettingen en detentie en tot slot iets over de rechten die iemand heeft in Nederland zonder geldig verblijf.

Genoemde organisaties in de brochure staan op de laatste pagina, samen met andere handige adressen.

NB. In deze brochure hebben we het over 'uitzetten' en 'ontruimen', ter verduidelijking: met het eerste begrip wordt verwijdering uit Nederland bedoeld, het tweede slaat op het gedwongen moeten verlaten van de huidige verblijfplaats (AZC of woning).

Voorkomen is beter dan genezen

vertrekcentra

Ook vanuit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is er verzet geweest tegen de kabinetsplannen. Met name het gegeven dat uitgeprocedeerden slechts vier weken de tijd kregen om terug te keren naar hun land van herkomst, en na het aflopen van deze periode eenvoudigweg op straat werden gezet, stuitte hen tegen de borst. Het kabinet denkt dit nu te kunnen ondervangen, door enerzijds de periode te verlengen en anderzijds verschillende vertrekcentra in gebruik te nemen, waar men in afwachting van terugkeer kan verblijven.

Een groot deel van de gemeenten zijn akkoord: mensen worden immers niet op straat gezet, maar opgevangen in centra. Hiermee geven ze impliciet toestemming om uitgeprocedeerden uit hun huizen en vluchtelingencentra te zetten. Met andere woorden: mensen uit hun leefomgeving weg te halen, voordat er daadwerkelijk een oplossing is.

Zoals bekend is, kunnen velen niet zo 'gemakkelijk' terugkeren. Hen ontruimen en naar vertrekcentra overbrengen is de zoveelste maatregel die uiteindelijk alleen het verslechteren van de positie van de uitgeprocedeerde behelst: het is immers eenvoudiger iemand het land uit te zetten, wanneer deze vanuit een anoniem centrum wordt verwijderd.

Daarnaast zal een (verlengd) verblijf in een vertrekcentrum als zodanig, vaak niet bijdragen aan de mogelijkheden om terug te keren naar het land van herkomst. Voor hen die niet slagen en waarbij dit volgens de minister aan gebrek aan medewerking te wijten valt, rest de straat. Of men terug kan naar de eerdere verblijfplaats in Nederland is maar de vraag, de kans is groot dat de plek alweer is ingenomen of het huis verhuurd. Terugkeer naar de gemeente is dan uitgesloten. Om deze redenen pleiten wij voor voortzetting van verblijf in de gemeente en geen overplaatsing naar vertrekcentra.

verzet

Naast juridische en politieke middelen, is het ook mogelijk om een ontruiming fysiek te voorkomen. Hoewel veel mensen hier huiverig voor zijn uit angst voor escalatie, zijn er verschillende argumenten om (passief) fysiek verzet te plegen tegen een huisuitzetting. Het voorkomen van de ontruiming zal in de meeste gevallen uiteindelijk niet lukken, wel geeft het zeer expliciet weer wat er daadwerkelijk gebeurt: ondanks verzet van burens, vrienden en kennissen worden mensen door de autoriteiten uit hun huis gehaald en overgebracht naar vertrekcentra of uitgezet.

Door protest en solidariteitsacties wordt het ontruimen van uitgeprocedeerden een openbare orde probleem. Dit laat zien dat het niet gaat over eenvoudigweg mensen ophalen, maar over een ingrijpende gebeurtenis, die meer organisatie vergt dan een ambtenaar in functie langs sturen.

Tegelijkertijd geeft het (gemeentelijke) autoriteiten argumenten om niet over te gaan tot ontruiming in het kader van de 'openbare orde'.

Van groot belang is het verzet te organiseren als omstanders, supporters, betrokkenen etc., dit om te voorkomen dat de vluchteling wordt beschuldigd van niet mee werken. Blokkeer de voordeur, belemmer de ingang, vraag aandacht buiten. Ga niet vanuit de woning of kamer de ontruiming fysiek blokkeren! Handel **nooit namens** de vluchtelingen!

Wees voorbereid

Om een ontruiming zo effectief mogelijk te voorkomen is een goede voorbereiding onontbeerlijk. Verzamel gegevens en formeer een lokaal overleg met mensen die betrokken willen zijn. Dit kunnen burens en bekenden, maar ook lokale politici en kerken zijn. Ga na of er een vluchtelingenwerkgroep is in de omgeving en probeer het eventueel met hen voor te bereiden. Het is belangrijk om van elkaars expertise en contacten gebruik te maken.

inventariseren

In eerste instantie is het belangrijk om alle gegevens te inventariseren: om hoeveel mensen het gaat, hoeveel dossiers en wat is de juridische stand van zaken. Belangrijk is: worden ze nog juridisch ondersteund en wie heeft er een advocaat nodig. Veel vluchtelingen zitten in de officiële opvang terwijl ze feitelijk allang uitgeprocedeerd zijn. Als het asioldossier gesloten is, heeft de vluchteling meestal geen advocaat meer. Komt dan de ontruimingsprocedure aan de orde dan is de tijd vaak te krap om er alsnog een te regelen. Op deze manier zijn al verschillende mensen op straat beland, terwijl dit misschien te voorkomen was geweest.

Veel vluchtelingen die nog in de officiële opvang zitten stempelen nog steeds en ontvangen dan ook geld. Probeer na te gaan of dit het geval is en overleg met vluchtelingenwerk of de advocaat of dit nog steeds veilig is.

Ook goed om van te voren te regelen is onderdak: hebben mensen contacten en mogelijkheden voor vervolgovang.

Voor een campagne is het belangrijk te weten wie van de uitgeprocedeerden bereid is de pers te woord te staan. Licht de meest sterke verhalen er uit. Probeer ook helder te krijgen welke mensen prijs stellen op acties en aandacht rond hun ontruiming. Zorg voor een telefoonlijst met de mobiele telefoonnummers van vluchtelingen die wel op die manier ondersteund willen worden.

draaiboek

Stel een draaiboek samen en een telefoonlijst van mensen en organisaties die gebeld kunnen worden. Verdeel duidelijk taken, houd daarbij rekening met een taakverdeling tussen aktievoerders en overlegvoerders. Niet iedere gemeente zal blij zijn met campagnes, in zo'n geval is het goed die twee te scheiden. Probeer zo mogelijk lokale politici en prominenten te betrekken bij lokale manifestaties.

hoe en wanneer

Probeer na te gaan wanneer een ontruiming plaats zal gaan vinden. Dit kan via de vluchteling, vluchtelingenwerk en/of de advocaat. Maak -indien mogelijk- van tevoren afspraken over het tijdig doorgeven van de ontruimingsdag en mogelijk tijdstip. Het zal niet altijd lukken om het (exacte) moment te weten. Soms kan het COA nog geprobeerd worden, of de deurwaarder die ook de dagvaarding heeft uitgebracht. Het zal per gemeente verschillen in hoeverre ze willen meewerken om deze informatie te geven.

Zorg dat de vluchteling in ieder geval een aantal telefoonnummers heeft die gebeld kunnen worden als deurwaarder en vreemdelingenpolitie voor de deur staan. (denk daarbij aan beltegoed!)

Tijdens de ontruiming

Of een ontruiming wordt aangekondigd zal in elk geval verschillen. Met behulp van de voorbereidingen, zoals die eerder zijn beschreven, zal het in ieder geval makkelijker zijn de chaotische situatie die zal ontstaan het hoofd te bieden. Het kan natuurlijk ook gebeuren dat men getuige is van een ontruiming, zonder hier op voorbereid te zijn. Ook op dat moment zijn er verschillende dingen die gedaan kunnen worden. Vooral in deze hectische situaties geldt: verdeel de taken goed.

Wat te vragen aan betrokkene:

- stelt de betrokkene prijs op aandacht en actie rond zijn ontruiming
- gegevens van betrokkenen, naam, geboortedatum en afkomst.
- is er contact met een vluchtelingenorganisatie en advocaat?
- zo ja welke en waar zijn deze te bereiken?

Wat te doen:

- (lokale) pers inlichten
- lokaal verantwoordelijke politici op de hoogte stellen
- contact opnemen met burens, vrienden en bekenden van betrokkene
- indien voldoende steun aanwezig: fysiek de ontruiming blokkeren
- mensen organiseren om bezittingen veilig te stellen
- eventueel onderdak organiseren

Wat vragen aan de aanwezige autoriteiten:

- waar wordt betrokkene heengebracht
- op welke grond wordt ontruimd
- van welk kantoor/dienst is men afkomstig

Tenslotte is het belangrijk zoveel mogelijk te registreren: wat gebeurt er, wat wordt er gezegd. Probeer zo mogelijk foto of filmmateriaal te maken, dat eventueel later ook aan de pers ter beschikking gesteld kan worden (denk hierbij wel aan privacy en overleg met mensen die worden vastgelegd op de film). Mocht de mogelijkheid tot overleg met betrokkene ontbreken, probeer dan desondanks zoveel mogelijk te weten te komen en dit door te spelen aan lokale politici.

Mocht men willen overgaan tot fysieke blokkade, zorg ervoor dat alle sympathisanten duidelijk is hoever er wordt gegaan. Als besloten wordt om de blokkade op te breken, wees eenduidig en stel alle deelnemers op de hoogte.

Vanzelfsprekend is het praktisch dit van te voren af te spreken. Dan is het ook eenvoudiger voor mensen om te beslissen of ze wel/niet mee willen doen. Dit neemt niet weg dat spontane blokkades ook effect sorteren en dat goede communicatie en respect voor elkaar's beslissingen belangrijker is.

Juridische achtergrond

Er zijn vele juridische statussen te onderscheiden, ook bij uitgeprocedeerden. Zonder in jargon te vervallen een overzicht. Let wel: dit is verre van volledig; raadpleeg altijd een advocaat voor zekerheid.

Onder welke regeling men valt, met betrekking tot het terugkeerbeleid, is afhankelijk van het moment van uitgeprocedeed raken. Met andere woorden: het krijgen van de laatste negatieve beslissing of het moment van intrekken (of niet verlengen) van VVTV, VTV of A-status. Houd er rekening mee, dat men uit gaat van het meest recente verzoek. Als er een tweede procedure is gestart, dan telt het moment van deze procedure.

oud en nieuw

Grote scheidslijn is de nieuwe vreemdelingenwet: mensen die na april 2001 asiel hebben aangevraagd, vallen onder de nieuwe vreemdelingenwet. Voor mensen van vòòr deze datum geldt de oude vreemdelingenwet.

Onder de oude vreemdelingenwet is ook sprake van een onderscheid, daarover later meer. De twee belangrijkste verschillen tussen de oude en de nieuwe wet zijn: het meewerkcriterium en de meeromvattende beschikking.

Over het meewerkcriterium later meer.

meeromvattende beschikking

Voor mensen die onder de nieuwe vreemdelingenwet vallen zit een ontruiming automatisch in de afwijzing op asiel vervat, terwijl onder de oude vreemdelingenwet een aparte procedure nodig is om te kunnen ontruimen.

Dit betekent dat de huisvester (de COA of gemeente) een kort geding moet starten tegen betrokkene om een ontruiming te effectueren. Niet het verblijf in Nederland, maar het recht op opvangvoorzieningen staat ter discussie. Iemand wordt gedagvaard en er zal nog een zitting plaats gaan vinden. Gebruik de mogelijkheid van een dergelijke openbare zitting om solidariteit te betuigen. Als mensen geen advocaat meer hebben, probeer er dan een te vinden voor juridische bijstand tijdens de zitting, maar ook voor andere vragen. Dit geldt voor mensen in woningen en in AZC's. Voor hen die via ZZA zelf een woning hebben gevonden, hoeft er geen ontruimingsprocedure gestart. In dit geval wordt eenvoudigweg de geldkraan dichtgedraaid

asiel aangevraagd vóór 11 februari 2000

Op hen is het herziene stappenplan III van toepassing. Dit houdt in dat men, nadat er een terugkeerpakket eerder is uitgereikt, wordt opgeroepen voor een terugkeergesprek met de IND vier weken later. Tijdens de vier weken wordt men geacht informatie en bewijzen te verzamelen over de pogingen voor terugkeer. Aan de hand van het verslag van het terugkeergesprek en de checklist wordt vastgesteld of voldoende is meegewerkt aan terugkeer. Bepaalt de IND dat onvoldoende is meegewerkt, dan wordt het verslag aan de COA verzonden. De COA voert vervolgens een gesprek over het beëindigen van de voorzieningen. Betrokkene kan hiertegen een zienswijze indienen en moet worden gehoord. Uiteindelijk geeft de COA de beëindiging beschikking af. Binnen zes dagen na deze beschikking start de COA eerder genoemde ontruimingsprocedure bij de rechtbank.

meewerkcriterium

Van groot belang is dus het aantonen van voldoende meewerken aan terugkeer. Of omgekeerd: het niet tegengeworpen krijgen van 'niet-meewerken'. Er zijn een aantal zaken waar op gelet kan worden (niet limitatief): voordat er contact is geweest met ambassade: het niet invullen van zgn.BRV 2 formulier, uitdrukkelijk verklaren niet mee te werken, weigeren specifieke formulieren in te vullen, weigeren te melden voor terugkeerprogramma. Nadat er contact is geweest met de ambassade geldt: weigeren presentatie aan ambassade, in ambassade verklaren niet mee te werken, weigeren de taal te spreken of weigeren in de ambassade papier voor vrijwillige terugkeer te tekenen. Daarnaast gelden ook criteria als: het verstrekken van onjuiste of onvolledige gegevens en het weigeren documenten te overleggen.

asiel aangevraagd tussen 11 februari 2000 en 1 april 2001

Voor deze groep geldt het stappenplan 2000. Vooruitlopend op de nieuwe vreemdelingenwet is voor dit stappenplan de 28 dagen vertrektermijn ingevoerd. Na de eerste negatieve beschikking, worden er terugkeergesprekken gevoerd door de IND. Is men uiteindelijk volledig uitgeprocedeerd, dan krijgt men nog 28 dagen om de terugkeer zelf te regelen. Hiermee is het meewerk-criterium komen te vervallen. Hoewel er nog steeds een aparte procedure moet worden gevoerd om de ontruiming te effectueren, kan dit direct worden gestart door de COA. Dit om er voor te zorgen dat het ontruimingsmoment zo veel mogelijk samenvalt met vertrektermijn.

Na het verlopen van de vertrektermijn worden alle voorzieningen beëindigd en rest er de straat. Eventueel kan men worden overgeplaatst naar een uitzetcentrum, om van daar de terugkeer te realiseren.

asiel aangevraagd na 1 april 2001

Deze groep valt onder de nieuwe vreemdelingenwet. Dit betekent dat de negatieve beslissing een meeromvattende beschikking is. Voor hen geldt het terugkeerbeleid zoals geformuleerd in de terugkeernota van november 2003: 28 dagen vertrektermijn, eigen verantwoordelijkheid en de straat.

Voor hen die onder het nieuwe terugkeerbeleid vallen, is het begrip 'eigen verantwoordelijkheid' nog meer gaan gelden. Na het afgeven van een negatieve beschikking is men zelf verantwoordelijk om terug te keren. Het is aan de betrokkene om aan te tonen waarom dat niet lukt: buitenschuld-criterium. De bewijslast is omgedraaid: voorheen moest de IND aantonen waarom de vluchteling onvoldoende had meegewerkt, nu moet de vluchteling aantonen, waarom de terugkeer "buiten schuld" niet lukt. Deze mensen zijn over het algemeen meestal niet degenen die vallen onder de restgroep van het generaal pardon.

medische noodzaak

Als er sprake is van ernstige medische problemen, zijn er mogelijkheden om een ontruiming uit te stellen. Het is belangrijk dat hier dan rapportages van zijn, net als bewijzen van medicatie en behandeling. Als mensen niet kunnen reizen is er mogelijk sprake van een zgn. art 64; (uitstel van vertrek) waardoor men in de opvang kan blijven of er opnieuw recht op hebben. Consulteer hiervoor altijd vluchtelingenwerk of een advocaat.

zwangerschap

Voor vrouwen, nog in de opvang, die zwanger zijn, geldt dat ze tot zes weken voor en na de bevalling recht hebben op voorzieningen. In bepaalde gevallen kan dit ook gelden voor vrouwen in een andere procedure die geen recht op opvang geeft.

14/1 brieven

De 14/1 brieven zijn aanvragen aan de minister om gebruik te maken van haar discretionaire bevoegdheid en de aanvrager alsnog een vergunning te verlenen. Als een dergelijke brief is ingediend en er nog geen antwoord op gekomen is, mag de opvang niet beëindigd worden. Let op: dit geldt niet voor brieven die na 30 september 2003 zijn gestuurd, niet voor degenen die in de bezwaarfase zijn tegen een negatieve beschikking op een 14/1 brief en niet voor hen die niet ontvankelijk zijn verklaard

ontruimingen en vertrekcentra

De rechtbank in Maastricht heeft zeer recent bepaald dat voor de groep die onder de oude vreemdelingenwet valt, terughoudendheid moet worden betracht wat betreft ontruimen, nu de vertrekcentra nog niet operationeel zijn. De keus om wel of niet de ontruiming af te wachten en mee te gaan naar een vertrekcentrum is een moeilijke inschatting. Procedureel gezien kun je zeggen dat voor mensen, waarvan de ambassade niet meewerkt aan het afgeven van papieren, het gaan naar een vertrekcentrum nog méér kan aantonen dat alles wordt gedaan om mee te werken en dat het desondanks niet lukt. Het is een kleine kans, maar wel een aanwezigte dat iemand alsnog in aanmerking komt voor het 'buitenschuld' criterium en op basis hiervan wellicht een verblijfsvergunning krijgt.

Voor iemand die daadwerkelijk gevaar loopt in het land van herkomst zou de overweging eerder moeten zijn om weg te blijven en voor de ontruiming te verdwijnen. Het risico dat een uitzetting wel lukt (nu de IND er ook niet voor schuwt om vervalste papieren te gebruiken), is te groot.

Gaan mensen naar een vertrekcentrum: houdt contact!

gescheiden gezinnen

De minister heeft toegezegd dat gezinnen in principe niet worden gescheiden. Alleen als er sprake is van contra-indicaties kan hiervan worden afgeweken.

Dreigt het toch te gebeuren dat een gezin wordt gescheiden, neem dan direct contact op met een advocaat en/of een vluchtelingenwerkgroep. Jurisprudentie leert echter ook anders: zo kon iemand zich niet beroepen op het recht van 'family-life', toen vader was uitgeprocedeerd en de rest van het gezin niet. De rechtbank oordeelde dat vader alleen naar Nederland was gevlucht en zijn gezin een jaar later. Betrokkenen hadden immers op dat moment zelf gekozen om niet als gezin samen te zijn.

vertrek en besluitmoratorium

In een enkel geval wordt er vanwege de grote onrust in een land een zogenaamd besluit en/of vertrekmoratorium uitgesproken (op dit moment voor Liberia en Irak). Dit betekent dat er geen beslissingen worden genomen op asielaanvragen, dat de opvang wordt voortgezet en uitzettingen uitgesteld. Een ontruiming wordt echter alleen opgeschort als er sprake is van een lopende procedure, uitgeprocedeerden zullen dus een herhaalde aanvraag moeten doen, om in aanmerking te komen voor dit moratorium.

Hulp bieden

onderdak

Veel mensen overwegen om een vluchteling onderdak aan te bieden in hun eigen woning. Omdat ze de mensen niet op straat willen laten staan, of omdat ze willen voorkomen dat iemand wordt uitgezet. Heel belangrijk hierbij is het doel en de duur van de opvang. Vaak kan een juridisch perspectief uiteindelijk niet gerealiseerd worden en wat dan? Ook over de financiering van het levensonderhoud, medische kosten en onderwijs bestaan veel misverstanden. Daarom is het belangrijk dat als particulieren overwegen opvang te bieden, ze met een opvangorganisatie in de omgeving de consequenties bespreken.

Een veelgestelde vraag is verder, mag dat? Ben ik strafbaar en hoe werkt dat?

strafbaar

Hoewel men op Europees niveau heeft besloten de hulp aan ongedocumenteerden strafbaar te stellen is dat in Nederland nog niet van kracht. Als er sprake is van humanitaire hulp en zonder winstbejag, kan er geen strafrechtelijke vervolging plaats vinden tegen de hulpbieder. De hulpverlener moet het onderdak wel melden bij de vreemdelingendienst. Het niet melden is eigenlijk strafbaar. Daar staat tegenover dat het wel melden tot gevolg kan hebben, dat betrokkene daarvandaan gehaald wordt. In zoverre is er dus wel degelijk sprake van een 'onderduikadres'. In de praktijk melden de meeste opvangorganisaties de opvang niet aan en gebeurt daar niets mee. Over het algemeen zijn de lokale autoriteiten allang blij dat de mensen niet over straat zwerven en worden asielzoekers zelfs door de politie bij opvangorganisaties gebracht. Alleen bij duidelijke over-bewoning of overlast zal de politie of vreemdelingendienst in gaan grijpen.

Dat neemt niet weg dat de ongedocumenteerde nog steeds 'vogelvrij' is. Op basis van redelijk vermoeden van illegaal verblijf kan iemand worden aangehouden en om identiteitspapieren worden gevraagd. In het meest verregaande geval kan dat dus ook betekenen dat met een huiszoekingsbevel de woning betreden mag worden, om daar illegaal verblijvenden te arresteren.

spierballentaal

In de instructies voor politiekorpsen in de terugkeernota wordt ruimschoots aandacht besteed aan illegaal verblijf en de prioriteiten. Zo krijgen de meeste korpsen meer capaciteit om dit te bestrijden, accenten liggen op: onderkennen en aanpakken van illegaal verblijf, meer staande houdingen, meer nationaliteit en identiteitsonderzoek, snelle reactie op klachten en signalen over de aanwezigheid van illegaal verblijvende vreemdelingen, opvoeren groepsgerichte acties en het vaker inzetten van ongewenst verklaringen.

Het lijkt spierballentaal, maar het moge duidelijk zijn dat er een verschuiving plaats vindt en de mogelijkheden voor de autoriteiten ruim zijn.

Illegaal verblijf in Nederland als zodanig is niet strafbaar; het niet hebben van geldige verblijfspapieren kan wel leiden tot detentie en gedwongen uitzetting.

medisch

Eerstelijns hulp is toegankelijk. De vergoeding voor doktersbezoek en medicijnen loopt via het koppelingsfonds. Dit koppelingsfonds is in het leven geroepen om de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg voor onverzekerden te waarborgen.

Wat betreft de tweedelijns zorg, hebben ziekenhuizen een pot voor mensen die de rekening niet kunnen betalen het zogenaamde 'potje dubieuze debiteuren'. Er hoeft dus niet perse een betalingsregeling getroffen te worden, wat de meeste ziekenhuizen overigens wel proberen.

Voor meer informatie: Stichting Pharos, Stichting Koppeling en de Johannes Wierstichting

onderwijs

Ook onderwijs is toegankelijk voor leerplichtige kinderen. Kinderen ouder dan 18 mogen de lopende opleiding meestal wel afmaken. Stichting leergeld kan mogelijk (niet altijd) worden benaderd voor vergoeding van boekenkosten.

Voor meer en uitgebreide informatie over minderjarigen: Defence for Children, Stichting Samah en Stichting NIDOS.

In 2002 is er sprake geweest van een wetsvoorstel welke scholen zou verplichten om aan de autoriteiten te melden dat er kinderen zonder verblijfsvergunning verbleven. Na veel protest van de scholen, is dit -voorlopig- weer van de baan.

overig

Voor alle andere vragen kan men terecht bij de lokale vluchtelingenwerkgroepen en organisaties. Voor een adres in de buurt; neem contact op met het Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (LOS) of Vluchtelingenwerk Nederland. Zij kunnen u helpen met algemene informatie en contact met lokale groepen.

Detentie en uitzetting

vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking.

Op verschillende plaatsen in het land wordt er nu gewerkt aan vertrekcentra: opvang lokaties bedoeld voor uitgeprocedeerde vluchtelingen onder de oude vreemdelingenwet. Naar idee van de minister krijgen de vluchtelingen hier de kans om mee te werken aan hun terugkeer. De overheid kan vervolgens de uitzetting effectueren.

In de vertrekcentra worden vluchtelingen weliswaar niet gevangen gezet, zij worden ernstig in hun vrijheid beperkt. Zij dienen zich, evenals vluchtelingen in de gewone opvangcentra, twee keer per dag te melden om te stempelen. In het verwijdercentrum dient men zich voortdurend, zeker gedurende de eerste weken, beschikbaar te houden voor onderzoek en interviews met ambtenaren van Justitie. In het huidige regime worden regelmatig vluchtelingen overgeplaatst naar een gevangenis, omdat men zogeheten non-coöperatief is; niet meewerkt aan de uitzetting.

Ook in het vertrekcentrum is het mogelijk mensen te bezoeken en hen spullen te geven. Houd contact met mensen!

vreemdelingenbewaring

Wordt iemand opgepakt bij een controle of iets dergelijks dan zal deze eerst naar een politiecel (op een politiebureau binnen de gemeente) en vervolgens in vreemdelingenbewaring worden gezet. Dit kan in verschillende huizen van bewaring die zijn aangewezen voor vreemdelingendetentie: zoals Grenshospitium, Bijlmerbajes, Scheveningen of Tilburg Willem II. In dat geval krijgt iemand een piketadvocaat. Wie dit is, kan worden nagevraagd bij de piketcentrale. Breng deze piketadvocaat in contact met een andere advocaat die de zaak al kent.

In een politiecel is geen bezoek mogelijk, in vreemdelingenbewaring beperkt. Let wel, dit kan vrijwel alleen op verzoek van de gedetineerde!

Vreemdelingendetentie is een zware sanctie, aangezien de vreemdeling geen verdachte is van een criminele daad, er in die zin ook geen veroordeling heeft plaatsgevonden en de detentie dus niet bij wijze van straf wordt opgelegd. De vreemdelingendetentie is ter vaststelling van identiteit en ter fine van uitzetting.

Strafdetentie is gelimiteerd volgens de strafmaat, vreemdelingendetentie kent geen tijdslimiet. Er bestond een in de jurisprudentie tot stand gekomen richtlijn van 6 maanden, maar deze is losgelaten. In het strafrecht wordt vrijheidsbeneming regelmatig getoetst. Bij vreemdelingendetentie vindt de eerste toetsing pas na vier weken plaats, ambtshalve door de rechter. Daarna vindt toetsing slechts plaats op initiatief van de vreemdeling en advocaat. Als de advocaat al een opheffingsverzoek doet, leidt dit in de meeste gevallen niet tot invrijheidstelling. De vreemdelingenbewaring duurt in het algemeen bijna twee keer langer (6 maanden) dan de 100 dagen (voorlopige hechtenis) in het strafrecht.

Het is altijd moeilijk om er achter te komen waar iemand gedetineerd is, als de betrokkene zelf niet belt, is de beste manier via de piketadvocaat.

uitzetting

Heeft de betrokkene geen identiteitspapieren, dan kan men alleen met behulp van een laissez passer worden uitgezet. Dit document, afgegeven door de ambassade van het land van herkomst, wordt alleen afgegeven in persoon. Met andere woorden: iemand moet altijd worden 'voorgeleid', voordat dit mogelijk is. Zijn de documenten inderdaad afgegeven, dan kan men overgaan tot uitzetting. Dat wil zeggen, als iemand uitzetbaar is. Overleg hierover ook altijd met de advocaat; is er al een afwijzing op de 14/1 brief bijvoorbeeld, zijn alle procedures afgerond, kan iemand reizen enzovoort..

uitzetting onvermijdelijk

Mocht uit alles blijken dat een uitzetting onvermijdelijk is, dan kan worden uitgezocht wanneer iemand gaat. Bijvoorbeeld door de luchthaven te bellen en uit te zoeken wanneer er vluchten gaan. Eventueel kan er contact worden gezocht met de luchtvaartmaatschappij en onderhandeld worden.

Daarnaast kan via landgenoten contact worden gelegd met mensen ter plaatse om zoveel mogelijk de komst daàr voor te bereiden en vooral te monitoren wat er met iemand gebeurt. Ter voorbereiding: maak een lijst met monitoring organisaties, bijvoorbeeld www.hetgevolg.nl.

Geef mensen een telefoonkaart mee zodat ze kunnen bellen vanuit vertrekcentrum, uitzetcentrum of vreemdelingendetentie en wat reisgeld mochten ze op straat belanden. Zorg ervoor dat mensen te allen tijde en lijst met telefoonnummers bij zich dragen van advocaat, opvangorganisatie of familie.

Handige adressen

DETENTIE e.a.

IND Hoofdbureau
Postbus 5800
2280 HV Rijswijk
t: 070-3703700 of 0900-1234561
voorlichting@immigratiedienst.nl
www.ind.nl voor regiokantoren

Marechaussee
Postbus 90615
2509 LP Den Haag
070-4414500 / 070-3188357
Schiphol: 020-6038212

Uitzetcentrum Zestienhoven
Rotterdam Airportbaan 18
t: 010-2625591

Uitzetcentrum Schiphol
Ten Pol 64, Oude Meer
t: 020-6038118
pastoraat: 020-6014751

Grenshospitium
H.J.E. Wenckebachweg 46
1096 AN Amsterdam
t: 020-4621111

HULPORGANISATIES e.a.

VluchtelingenWerk Nederland
Correspondentieadres
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Bezoekadres
Jacques Veltmanstraat 463
Amsterdam
t: 020-3467200 f: 020-6178155
info@vluchtelingenwerk.nl
www.vluchtelingenwerk.nl

Landelijk Ongedocumenteerden
Steunpunt (LOS)
Kanaalstraat 243
3531 CJ Utrecht
t: 030-2990222 f: 030-2990223
stichting.los@planet.nl
www.stichtinglos.nl

Pharos
Postbus 13318 3507 LH Utrecht
t: 030-2349800 f: 030-2364560
www.pharos.nl / pharos@pharos.nl

Stichting Koppeling:
Postbus 22779
1100 DG Amsterdam
t: 020-567 1518 f: 020-5671815
www.stichtingkoppeling.nl
stichting.koppeling@agisweb.nl

Johannes Wierstichting
Postbus 1551
3800 BN Amersfoort
t: 033-4614812 f: 033-4615048
www.johannes-wier.nl
info@johannes-wier.nl

Defense for Children
Postbus 75297
1070 AG Amsterdam
t: 020-4203771.
www.defenceforchildren.nl

NIDOS
Biltstraat 101 c, Utrecht
t: 030-251 95 60 / 030-2391200

SAMAH
Sarphatistraat 4
Postbus 71
1000 AB Amsterdam
t: 020-5231100
www.samah.nl / samah@lb.humanitas.nl

Deze brochure is samengesteld door het ASKV in het kader van de bus-campagne 'zonder pardon op straat' van 15 tot 18 maart 2004 georganiseerd door ASKV / Steunpunt Vluchtelingen, Prime, Stem in de Stad, Kerk in Actie, Nederland Bekent Kleur, LOS, KCW en Van Harte Pardon.

De brochure is ook als PDF file te downloaden van www.askv.nl

Wilt u meerdere exemplaren bestellen à 2 euro per stuk, neem dan contact op met het ASKV
Haarlemmerplein 17 hs
1013 HP te Amsterdam
020-6272408 / 4205670
askvsv@dds.nl